

Budki lęgowe dla ptaków w Trójmiejskim Parku Krajobrazowym

tekst: Magdalena Hadwiczak

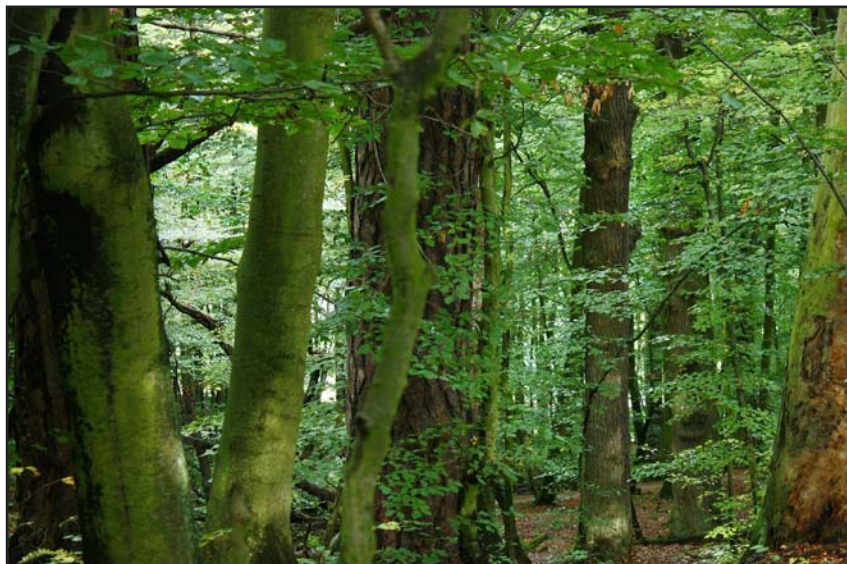
zdjęcia: Dariusz Ożarowski

*Pomorski Zespół Parków Krajobrazowych w Słupsku
Oddział Zespołu w Gdańsku – Trójmiejski Park Krajobrazowy*

Wiejski krajobraz tworzyła dawniej mozaika pól, łąk, zagajników, a w lasach więcej było starych, próchniejących i dziuplastych drzew. W takim krajobrazie ptaki znajdowały bogactwo miejsc nadających się do odchowania młodych. Zmiany spowodowane w naturalnym środowisku przez człowieka doprowadziły do ubożenia ptasich siedlisk. Instalowanie właściwych budek lęgowych to sposób na wzbogacenie obszarów przekształconych przez człowieka w zastępcze miejsca gniazdowania dla ptaków. Jest to bardzo prosta i skuteczna metoda zwiększania różnorodności gatunków

ptaków oraz ochrony ich siedlisk.

Ptaki gniazdujące w dziuplach wykutych przez siebie lub przez inne ptaki (dzięcioła czarne, dzięcioła duże) nazywane są dziuplakami. Część z nich chętnie zajmuje budki lęgowe stworzone przez człowieka. Spośród naszych rodzimych ptaków w konstrukcjach tych chętnie gniazdują między innymi: kaczki - gągoł i nurogęś; pustułka; sowy: puszczyk i puszczyk uralski, włośchatka, pójdzka, płomykówka; jerzyk; sikory: bogatka, modraszka, sosnowka, czubotka; inne ptaki wróblowe: kowalik, pełzacze, pliszki, pleszka, szpak, wróbel i mazurek. Ptaki te, w zależności

Stary drzewostan w rezerwacie „Zajęcze Wzgórze” na obszarze Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego oferuje dużo miejsc gniazdowania dla dziuplaków.

od swoich rozmiarów i upodobań siedliskowych zajmują różne typy budek, różniące się między innymi szerokością otworu wlotowego. Poza ptakami budki lęgowe mogą być również zajęte przez innych lokatorów: kunę leśną, wiewiórkę, popielicę i żołądnicę, nietoperze, mysz leśną, błonkówki.

Wieszając budki dla ptaków, warto pamiętać o kilku podstawowych zasadach, tak aby nasza chęć niesienia pomocy zwierzętom, nie przyniosła im niezamierzonej przez nas szkody. Należy je wieszać w miejscu ocienionych (osłoniętych od słońca), w kierunkach południowo-wschodnim i południowym. Budki nie mogą być wystawione na działanie silnego wiatru i deszczu. Większość typów budek należy wieszać na wysokości 3-5 m, w odległości co najmniej 20 m od siebie i w niezbyt dużym zagęszczeniu. Budki dla gągoła, pustulek oraz sów należy wieszać jeszcze wyżej i w znacznym rozproszeniu.

Ptacom gniazdującym w budkach lęgowych grożą drapieżniki, takie jak kuna leśna i domowa, gronostaj i łasica, kot, sroka i kawka, dzięcioł duży. Aby zminimalizować zagrożenie ze strony drapieżników, powinny być one wykonane z materiałów dobrej jakości (litego drewna), a w ich ścianach bocznych nie powinno być szczelin, które mogą zostać rozkute przez dzięcioły. Powinny być również wyposażone w specjalny pierścień osadzony na otworze wlotowym, który uniemożliwia penetrację przez drapieżniki. Budki nie mogą mieć posiadać patyczka przy otworze wlo-

Włochatka – gatunek sówy chętnie wykorzystujący specjalne budki lęgowe.

towym – jest on doskonałą pomocą dla drapieżników w dostaniu się do zawartości skrzyńki. Niektóre typy budek, takie jak te dla gągoła i nurogęsi wymagają dodatkowego zabezpieczenia przed drapieżnikami, w postaci gładkiej blachy tworzącej, powyżej i poniżej budki szeroki pierścień wokół pnia drzewa, bądź innych autorskich rozwiązań, które uniemożliwią dostanie się do budki czworonożnym drapieżnikom.

Budki możemy wieszać o każdej porze roku. Dobrą porą jest jesień - część ptaków robi wcześniejsze „rozeznanie” w kwestii doboru przyszłego miejsca lę-

Budka lęgowa dla puszczyka ze specjalnym zabezpieczeniem (pierścień z kolcami) uniemożliwiającymi dotarcie do budki czworonożnym drapieżnikom.

gowego oraz spędza w budkach mroźne noce. Wróble i mazurki budują również tak zwane gniazda zimowe, na które trzeba uważać podczas czyszczenia budek. Wnętrze takiego gniazda wyłożone jest grubą warstwą z piór innych ptaków. Gniazdo pozwala parze ptaków zaoszczędzić nawet 40% energii, co często ma decydujące znaczenie dla przeżycia zimą! Zniszczenie takiego gniazda może być dla ptaków śmiertelne. Budki czyścimy poza okresem lęgowym ptaków od 16-go października do końca lutego, uważajmy jednak przy tym na wspomniane wyżej zimowe gniazda wróbli i mazurków.

Pamiętajmy, że budki lęgowe są gorszym siedliskiem niż dziuple naturalne i wieszajmy je tylko w miejscach, gdzie środowisko jest ubogie w takie miejsca.

Warto w miarę naszych możliwości zostawiać w ogrodach dziuplaste drzewa (np. grusze i jabłonie). W zakamarkach odstającej kory w starym drzewie założyć może gniazdo pełzacz. Samodzielnie, ale za zgodą właściciela terenu, budki możemy zawiesić w parkach i ogrodach (dla sikor, kowalików, muchołówek), na strychu dla płomykówki, w dużym ogrodzie lub zadrzewieniu śródpolnym dla pójdzki, a na murze domu lub w ogrodzie dla szpaka.

Pracownicy Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego corocznie wieszają i konserwują budki lęgowe dla różnych gatunków ptaków. W 2014 roku skontrolowali, wyczyścili lub naprawili 46 budek lęgowych rozwieszonych w poprzednich latach na

Budka lęgowa z pierścieniem zabezpieczającym otwór wlotowy przed rozdziobaniem przez dzięcioła oraz utrudniającym penetrację budki przez czworonożne drapieżniki.

Budka lęgowa na fasadzie budynku zasiedlona przez wróble.

obszarze Parku. Wśród budek znajdujących się na obszarze Parku znajdowały się budki różnego typu, w tym: budki A1 (dawniej S1) – dla drobnych dziuplaków, budki B (dawniej S2) – dla dziuplaków o nieco większych rozmiarach ciała, budki D – dla gągołów, siniaków, puszczyków i włochoatek oraz specjalne budki dla pliszek. Zasiedlonych zostało 25 budek lęgowych. W 3 budkach gniazdowały gągoły, w 3 – siniaki; w trzech lęgi odbyły pliszki górskie, w 11 – sikory (bogatki lub modraszki) i w jednej gniazdował kowalik. Cztery budki były wykorzystywane jako miejsc nocowania przez dzięcioły duże.

W 2014 roku w wyniku prowadzenia nadzoru ornitologicznego przez pracownika TPK w trakcie prac modernizacyjnych budynków na bezpośrednio sąsiadującym z Parkiem osiedlu Karwiny, udało się doprowadzić do rozwieszenia 34 budek dla jerzyków i wróbli w ramach kompensacji utraconych przez te ptaki miejsc gniazdowania. Część z tych budek

już w kilka dni po powieszeniu została zajęta przez wróble.

Budki i skrzynki lęgowe są prostym narzędziem służącym do ochrony dziuplaków, jednak aby nasze działania przynosiły same korzyści naszym skrzydlatym przyjaciołom, należy pamiętać o zasadach prawidłowego ich konstruowania i rozmieszczania. Praktycznie każdy może pomóc ptakom rozwieszając budki lęgowe oraz dbając o ich naturalne siedliska – stare, dziuplaste i spróchniałe drzewa.

Literatura:

Gromadzki M. (2004). Czy budki lęgowe rozwiążą problem ochrony dziuplaków? Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków, Gdańsk.

Lorpin C. (2013). Budki lęgowe dla ptaków. 80 modeli do samodzielnego wychowania. Oficyna Wydawnicza Multico. Warszawa.

<http://www.ptasieogrody.pl/>

<http://www.bmpankowscy.pl/>